

Oponentní posudek rigorózní práce

Mgr. Jan Mířek téma: „*Mravnostní kriminalita páchaná mladistvými pachateli a její vyšetřování*“.

Mravnostní kriminalita je považována za jednu ze závažných forem trestné činnosti, neboť zasahuje do nejcitlivější sféry lidské činnosti. Prevence je v současné době nedostatečná a mravnostní kriminalita je páchaná v různých kontextech velmi široce, ať již ze sexuálního pudu nebo za účelem dosažení zisku a dalších. Každá z forem tohoto druhu kriminality je společensky škodlivá.

Téma mravnostní kriminality je tématem stále aktuálním a stále živým. Jak jsem již uvedl mravnostní kriminalita je celkově považována za vysoce nebezpečný společenský problém, zejména v případech, kdy zanechává na obětech závažné následky, ať již fyzické, tak psychické. Proto je zapotřebí mravnostní kriminalitě věnovat zvláštní pozornost, i přes to, že se co do nápadu nejedná o dominující trestnou činnost.

Cílem práce bylo vytvořit ucelený dokument, který popíše a systémově začlení mravnostní kriminalitu páchanou mladistvými pachateli do systému metodik vyšetřování. Tohoto cíle bylo docíleno deskripcí a analýzou obecné mravnostní kriminality a analýzou specifík kriminality mládeže. Syntézou těchto zjištěných poznatků byl vytvořen text, který systémově popisuje mravnostní kriminalitu páchanou mladistvými pachateli. Tento text je vedle analýzy vystaven také na datech získaných na základě zkoumání a analyzování policejních statistik. Tato data tak dávají textu konkrétní hodnotu a význam.

Cíl práce autor velmi pečlivě dělí na dva základní. Za prvé, vytvořit strukturovaný text, který komplexně popíše mravnostní trestnou činnost páchanou mladistvými pachateli. Za druhé, vytvořit konkrétní systémovou metodiku vyšetřování mravnostní trestné činnosti páchané mladistvými pachateli, zejména pak s důrazem na rozdíl mezi vyšetřováním mravnosti kriminality u dospělých a mladistvých pachatelů.

Mimo tyto základní cíle jsou stanoveny i dílčí cíle práce již v jednotlivých částí práce. Rigorózní práce je systematicky rozdělena do tří základních částí, u kterých je vymezen vždy specifický dílčí cíl směřující k analyzované oblasti, části práce. Tak např. dílčím cílem druhé části je popis obecné kriminality mravnostní a obecné kriminality páchané mladistvými, ve třetí části práce je tímto dílčím cílem stanoveno hmotně právní vymezení sexuálních trestných činů a ostatních trestných činů se sexuálním motivem. Zde autor velmi podrobně popisuje jednotlivé skutkové podstaty sexuálních trestných činů, zejména jejich hmotně právní úpravu.

Součástí práce je i podrobná analýza metodik vyšetřování mravnostní kriminality a kriminality páchané mladistvými pachateli s ambicí autora vytvořit relativně nové a konkrétní metodiky vyšetřování mravnostní trestné činnosti mladistvých, zejména se zaměřením na rozdíly ve vyšetřování mravnostní kriminality dospělých a mladistvých pachatelů.

Pro vypracování práce byla zvolena široká škála metodik a metodických postupů, především metody označované jako *obecné teoretické*. Zejména se jedná o metody analýzy, syntézy, indukce, dedukce, komparace a analogie. Všechny uplatněné metodiky využitě při zpracování práce jsou velmi podrobně charakterizovány a analyzovány ve vztahu k jejich uplatnění a zvolenému tématu.

Autor se v první části práce zabývá kriminologickými otázkami nejprve sexuální kriminality, následuje pojednání o specificích kriminality páchané mladistvými pachateli a uzavírá tuto část práce kriminologickou analýzou specifík mravnostní kriminality. Metodika po formální stránce dodržuje posloupnost jednotlivých komponent, kterými jsou jednotlivé metodiky vyšetřování tvořeny. Stejně tak je tomu i u dalších, následujících kapitol, které jsou věnovány specificům vyšetřování kriminality mladistvých, specificům vyšetřování mravnostní kriminality páchané samotnými mladistvými pachateli, další část práce je věnována popisu metodiky vyšetřování mravnostní kriminality páchané mladistvými pachateli.

V obecně zaměřené druhé kapitole je analyzováno znásilnění jednak z pohledu fenomenologického tak také z pohledu charakteristik pachatelů tohoto protispolečenského jednání, také obětí znásilnění. Ale také z pohledu způsobů spáchání. Druhá kapitola je rovněž v obecné, teoretické rovině věnována sexuální kriminalitě, a v rámci ní jsou analyzovány znásilnění, prostituce a snad nejdiskutovanější oblast pornografie a souvisejících projevů.

V kapitole autor také obsáhle polemizuje s jednotlivými názory a charakteristikami mravnostní trestné činnosti a názory na pojetí pornografie. Polemika a kritické připomínky jsou vždy v na místě ovšem v případě, že přináší i nový exaktní pohled, názor, definici (v našem případě je kriticky hodnocena definice pornografie), ovšem vlastní nové vymezení tohoto fenoménu už schází. Autor se ve třetí kapitole mimo jiné obsírně věnuje principu tzv. restorativní justice, co podle mého názoru tak dalece nesouvisí s tématem práce, a to není ojedinělý exces.

Závěrem práce je provedeno srovnávání konkrétních institutů zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy se zahraničními právními úpravami. Byla srovnávána hranice trestní odpovědnosti, úprava sexuálních trestných činů a úprava trestního řízení ve věcech mladistvých. Komparace proběhla s právními řády Slovenska, Rakouska a Švýcarska.

Samostatnou částí práce je jako příloha uvedeno, mimo jiné, obsáhlé pojednání s trestně právním rozboru tématu mravnostní kriminality, ve kterém autor podrobně charakterizuje skutkové podstaty trestných činů dopadajících na mravnostní kriminalitu.

Druhá část práce, třetí kapitola je věnována analýze trestní odpovědnosti mladistvých, kde autor detailně popisuje strukturu trestní odpovědnosti a její zvláštnosti. Po odborné stránce nelze nic vytknout, jenom se domnívám, že tato problematika je vzhledem k zaměření práce zbytečně obsáhlá, postačoval by stručný exkurz ke zvláštnostem trestní odpovědnosti mládeže. To je ostatně problémem celé práce, že řeší otázky, které nesouvisí vůbec nebo okrajově s tématem rigorózní práce. Práce je tak zbytečně obsáhlá, a navíc v tomto směru nepřináší nic nového.

K celkovému hodnocení práce konstatuji, že je nebývale obsáhlá, a to díky právě kritizovanému rozsahu informací, které s tématem práce přímo nesouvisí. Nepatřím k těm autorům, kteří tzv. „píší na kila“, spíše preferuji úsporné, leč výstižné texty, které nejsou zbytečně rozepisovány na stovkách stran textu. Dávno jsou pryč doby, kdy se předpokládalo, že odborná publikace, včetně monografie, bude udivovat svým rozsahem, který notně nemusí znamenat vysokou kvalitu práce. „Méně je více“ to je motto současné doby, kdy obsáhlé texty nikdo nechce číst.

Na druhou stranu je potřebné ocenit kvalitu zpracovaného textu, který ve všech směrech je na velmi dobré úrovni a poskytuje řadu, sice známých informací, v tomto směru práce nevybočuje z řady jiných, podobných publikací, monografií, které problematiku např. mravnostní kriminality rozebírají. V tomto případě budiž k dobru řešeno, že jde po dlouhé době o komplexně a velmi podrobně zmapované téma.

Struktura práce - z té mám smíšené pocity. Poprvé za svou odbornou činnost jsem se setkal s tím, že v příloze je uvedeno v podstatě samostatné, ucelené trestně právní posouzení problematiky. Je to nezvyklé a z mého pohledu i matoucí.

Jednoznačně jako hlavní přínos práce spatřuji v poměrně velmi kvalitně zpracovaných statistických ukazatelích mravnostní trestné činnosti a také v kritickém přístupu hodnocení některých teoreticky vymezených pojmů (naznačoval jsem např. pojem pornografie), které jsou skutečně letité z minulého století, v době jejich zpracování ovšem šlo o ojedinělé pokusy definovat v řadě případů nedefinovatelné.

Z tohoto pohledu kritické hodnocení je zcela na místě, ale jak jsem již uvedl, pokud něco kriticky hodnotím, měl bych se alespoň pokusit nabídnout svůj pohled, svou definici apod. Jinak kritika ztrácí svůj význam.

Další přínos práce spatřuji v komplexně zpracované metodice odhalování a vyšetřování mravnostní trestné činnosti využitelné jak teoriím, tak i praxí.

Závěrem, v současné době je výjimečné, aby se „zrodil“ člověk, specialista, který je schopen a ochoten se věnovat odborné publikační činnosti, navíc takové, která má hlavu a patu a obohacuje jak teorii tak i praxi. Autor této práce takovým odborníkem je a když nic jiného, už to samo o sobě je velkým přínosem pro odborný růst a rozvoj teorie a tím i praxe. To, že zatím nedokáže korigovat rozsah psaní tak, aby bylo přínosem a ne proto, aby odborná práce po jejím vydání zůstala ležet v archivech, knihovnách bez využití a užítku, je sice zatím negativem, ale takovým, kterým si prošel každý renomovaný autor.

Po stránce jazykové, administrativní, obsáhlosti použité literatury, a práce s ní, nemám připomínky.

Práce je kvalitní, komplexně zpracovaná, přínosná jak pro teorii tak i pro praxi, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 8.5.2023

Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.